

KINIJOS PROPAGANDA RUSIJOJE: ESTETINIAI STRATEGIJOS ELEMENTAI

ARŪNAS SKRUDUPAS

Straipsnyje nagrinėjama Kinijos propagandos Rusijoje estetinė dimensija. Tyrimu siekiama identifikuoti estetinį Kinijos propagandos Rusijoje dėmenį kaip pagrindinį, sintetinantį, įvairius veiksnius apimantį rusiškosios sinofilijos katalizatorių. Estetinis kinų propagandos Rusijoje aspektas atskleidžiamas pasitelkus oficialiųjų Kinijos tinklalapių rusų kalba analizę, išryškinančią glaudžią propagandinio turinio ir formos jungtį, pastarajai neretai įgaunant ne tik turinį perteikiančią, bet ir jį koreguojančią, juo manipuliuojančią, jo atžvilgiu dominuojančią funkciją. Besąlygiškas Rusijos tikėjimas savo unikaliumi ir nepakeičiama, mesianistine misija pasaulio istorijoje įvardijamas kaip jos Achilo kulnas, silpnoji vieta, kuria naudojasi kinų propaganda. Pasitelkus sinofilijos ir sinofobijos kategorijas, analizuojama Rusijos reakcija į Kinijos vykdomą propagandą. Teigiama, kad kinų propaganda Rusijoje vadovaujasi įtraukimo / dalyvavimo principu, grindžiamu kultūrine egzotika ir konfucianizmo filosofija. Apibendrinant – Kinijos propaganda Rusijoje identifikuojama kaip didžiojo universalios, praktinės, kosmopolitinės kiniškosios filosofijos arba pasaulėtvarkos įsteigimo ir palaikymo plano / strategijos globaliu tarptautinės sistemos bei pasaulio politikos lygmeniu dalis.

Arūnas Skrudupas – Vytauto Didžiojo universiteto Politikos mokslų ir diplomatijos fakulteto doktorantas, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto Tarptautinių santykių katedros asistentas (el. paštas: a.skrudupas@pmdf.vdu.lt).

© Arūnas Skrudupas, 2012

Straipsnis įteiktas redakcijai 2012 m. balandžio 30 d.

Straipsnis pasirašytas spaudai 2012 m. birželio 3 d.

Ivadas

Kai kalbama apie šiuolaikinės Kinijos užsienio politiką, diplomatią ir propagandą, dažniausiai omenyje turimas potencialus Kinijos siekis ateityje „nuvainikuoti“ JAV ir tapti hegemonine tarptautinės sistemos veikėja. Tačiau koncentruojantis į kietąją galią, deramai neįvertinamas toks švelniosios galios sferai priskirtinas Kinijos iškilimo dėmuo, kaip vis aktyviau tarptautinėje arenoje realizuojamas siekis propaguoti savo vertybes ir mąstymo tradiciją, pretenzijos kinų filosofinę sistemą paversti universalia pasaulio filosofija. Šis aspektas tampa ypač svarbus, kai kalbama apie propagandą, savo prigimtimi visuomet neišvengiamai susijusią su idėjų, vertybių, komunikacijos sfera. Pažymėtina, jog kinų filosofijoje / mąstymo tradicijoje egzistuoja ryški kolektyvo ir individo priešprieša bei pirmojo dominavimas antrojo atžvilgiu. Todėl, būdama socialiai orientuota, kinų filosofija kartu įgyja ir politinį, su bendruomeninių visuomenės reikalų tvarkymu susijusį atspalvį. Išorinė kinų propaganda siekia sušvelninti negatyvų Kinijos įvaizdį probleminėse srityse ir „prastumti“ konfucianizmo mokymu grindžiamą universalią kosmopolitinę filosofiją, atverti kelią vertybių, kurios daugelį šimtmečių yra pripažįstamos ir išpažįstamos Kinijoje, akceptavimui bei sklaidai įvairiose valstybėse, visuomenėse ir kultūrose. Kinija siekia „apglėbti“ pasaulį praktine savo filosofija, suponuojančia visų pirma tam tikrą gyvenimo būdą ir kasdienės veiklos principus mikro-, mezo- ir makrolygmenimis.

Savaime kyla klausimas, kaip Kinijai sekasi „diegti“ minėtą filosofiją kaimynėje Rusijoje, garsėjančioje savita didžiaivalstybiškumo (*derzhavnost'*) ideologija (propaganda?). Nagrinėjant šį klausimą, reikėtų išskirti tris svarbius aspektus: pirma, Rusijos svarba Kinijai ir Kinijos svarba Rusijai, lemianti propagandinių operacijų apimtis, mastą ir intensyvumą; antra, Rusijos rezistentiškumas kinų propagandos atžvilgiu ir, priešingai, jos akceptavimo ir apskritai atsako į ją variacijos; trečia, kinų išorinės propagandos strategijos Rusijos atžvilgiu estetinių elementų specifika, taikymo tikslingumas ir efektyvumas, atsižvelgiant

į nagrinėjamų šalių – konkurenčių ir ypač Rusijos, kaip šalies – taiknio, politinę kultūrą, nusistovėjusias nerašytas palankumo / simpatijų / pripažinimo taisykles tiek elito, tiek masių lygmeniu ir savitą tiek Kinijos, tiek Rusijos kultūrinę – civilizacinę sanklodą. Minėti aspektai iš vienu ar kitu pozicijų bus aptarti straipsnyje.

Svarbu pažymėti, kad tyrimu siekiama identifikuoti estetinį Kinijos propagandos Rusijoje dėmenį kaip pagrindinį, sintezuojantį, įvairius veiksmus susiejantį rusiškosios sinofilijos katalizatorių. Straipsnyje analizuojama Kinijos propaganda Rusijoje nuo 2000-ųjų iki dabar. Tyrimo precedentų Lietuvoje nėra, Vakaruose ir Rusijoje taip pat publikuojama labai mažai šiai problematikai skirtų darbų. Kinijos propaganda Rusijoje analizuojama pasitelkus hipotezę, kad Kinija Rusijos atžvilgiu vykdo ne tiek agresyvią bei impulsyvią, kiek nuoseklią ir laipsnišką „prijaukinimo“ stiliaus propagandą, kurios pagrindiniai strateginiai principai grindžiami visam pasauliui pateiktų Kinijos užsienio politikos koncepcijų „taikus iškilimas“ (*heping jueqi*), „harmoningas pasaulis“ (*hexie shijie*), „viskas po dangumi“ (*tianxia*) estetizuotu (estetiškai „įpakuotu“) pristatymu specialiai Rusijos auditorijai, sugestijuojant abiem šalims naudingą jų pobūdį. Kinai Rusijoje vykdo ne tik estetinę, bet ir ideologinę ir ypač filosofinę „prijaukinimo“ strategiją. Filosofinė strategija aprėpia konfucianizmą ir su juo susijusią religinę plotmę, ideologinė – sudėtingą konfucianizmo – maoizmo ir šiuolaikinių doktrinų mišinį, tačiau aš tyrimui renkuosi estetinę plotmę. Taigi straipsnio *tikslas* yra išnagrinėti Kinijos propagandą Rusijoje estetiniu aspektu, pasirinkus interneto oficialiajai Kinijos propagandai teikiamų galimybių analizę kaip atramos tašką ir pripažįstant šį informacijos perdavimo kanalą kaip vieną svarbiausių, palyginti su kitais (spauda, radijas, televizija). Visi pagrindiniai Kiniją Rusijoje propaguojantys laikraščiai bei žurnalai skelbiami ir internete, galima pasižiūrėti kinų televizijos laidų ar pasiklausyti kinų radijo, tačiau specialiai jo netyriau, nes klausydamasis aptikau laikraščiuose publikuojamų straipsnių ir skaitytinio radijo teksto tapatumą. Straipsnio *uždaviniai* nuosekliai kyla iš problemos

ir tikslo. *Pirmojoje dalyje* bus siekiama išanalizuoti oficialiuoju internetu Kinijos Rusijoje propaguojamas idėjas bei koncepcijas (teorinis koncepcijų lygmuo); ištirti tų idėjų bei koncepcijų pateikimo būdus ir metodus, t. y. kalbos ypatybes, stilių, naudojamą retoriką (lingvistinis lygmuo); išnagrinti pasitelktus meninius vizualiosios estetikos sprendimus (vizualus lygmuo). *Antrojoje dalyje* bus siekiama išanalizuoti Rusijos reakciją į Kinijos vykdomą propagandą: ideologinę ir pragmatinę sinofiliją (akceptavimo lygmuo) ir „geltonojo pavojaus“ leitmotyvais pagrįstą sinofobiją (atmetimo lygmuo). *Trečiojoje dalyje* bus nagrinėjamas konfucianizmas ir estetinė metafizika kaip komplementarūs, vienas kitą sustiprinantys kinų propagandos Rusijoje ištekliai. Atsižvelgiant į daugiabriaunį nagrinėjamos problemos pobūdį, bus pasitelkta tarpdalykinė prieiga, taikomi lingvistiniai, menotyriminiai, taip pat prognostiniai analizės *metodai*.

Galiausiai būtina pabrėžti, kad Kinijos propaganda Rusijos atžvilgiu nėra lengvai pastebima tikro ar tariamo šalių panašumo, strateginės partnerystės ir bent jau deklaruojamo bendradarbiavimo fone. Tačiau jos tyrinėjimų *aktualumą* lemia tai, jog abi žaidimo dalyvės yra didžiosios valstybės, ir Rusijos susilpnėjimas jos sinifikacijos pagrindu gali turėti ypač svarbių padarinių tarptautinės sistemos konfigūracijai ir tuo lemti joje vykstančių procesų pobūdį. Kai kalbama apie Kinijos propagandą Rusijoje, reikia sutikti, kad kalbama ne tiek apie BRIC bloko ateitį, kiek apie G2 („tik JAV ir Kinija“) sistemą, t. y. dvipolę tarptautinę sistemą ir jos potencialą netolimoje ateityje tapti vienpole su Padangių imperija turint hegemoninio veikėjo vaidmenį.

1. Taip egzotiška ir taip artima: oficialiųjų Kinijos tinklalapių rusų kalba analizė

„Kinijos komunistų partija detalizavo savo ambicingą, bet slaptą strategiją, kaip transformuoti internetą į jėgą, palaikančią jos valdžią šalies viduje ir vykdančią švelniosios galios projekcijas užsienio šalių atžvilgiu“, – 2010 m. paskelbė *The Sydney Morning*

*Herald*¹. Ši idėja susijusi su kiniškojo intraneto (*Chinternet*) diegimu. Kinija pasišalintų iš globalaus interneto, sukurdamą jo substitutą ir labai sustiprindama savo vidinės propagandos galimybes, o kartu nepraradama galimybių kurti palankią tarptautinę viešąją nuomonę apie savo šalį oficialiaisiais globalaus interneto kanalais.

Pradėti kelionę po kinų tinklalapius rusų kalba geriausia atsidarius Kinijos Liaudies Respublikos generalinio konsulato Maskvoje tinklalapį adresu <http://ru.china-embassy.org/rus/>. Skyriuje „Kitos temos“ Taivano, Tibeto klausimais skiriama dėmesio Falun Gong – „eretinei sektai“, Vakaruose vadinamai kinų „dvasiniu judėjimu“ arba tiesiog priskiriamai vadinamiesiems naujesiems religiniams judėjimams. Galima rasti nuorodą į Kinijos komunistų partijos Centro komiteto laikraštį *Renmin Ribao* rusų kalba (sovietinės *Pravdos* analogas). Pa-teikiamos nuorodos į Kinijos Liaudies Respublikos užsienio reikalų ministerijos, naujienų agentūros *Xinhua* interneto tinklalapius. Nuoroda į KLR užsienio reikalų ministerijos tinklalapį, kuriame galima rasti svarbių kalbų tekstus, laikytina itin svarbia. Naudojantis nuorodomis, galima rasti kinišką Kinijos ir Rusijos strateginės partnerystės traktuotę, kiniškas svarbiausių politinių, ekonominių, kultūrinių pasaulio įvykių versijas. Rašoma tiek apie kinų Nobelio premijos laureatus, tiek apie kino žvaigždes.

Rusijos atveju oficialieji Kinijos interneto tinklalapiai pasižymi savita egzotikos ir artumo, kylančio iš komunistinio tipo stiliaus, vyravusio Rusijoje (Sovietų Sąjungoje) pusę amžiaus, derme. Šiame kontekste pravartu prisiminti Darylo J. Bemo „egzotiška tampa erotiška“ (*Exotic-Becomes-Erotic, EBE*) seksualinės orientacijos teoriją². Mano nuomone, Kinijos propagandos atveju egzotika taip pat yra

¹ Garnaut J., *China's plan to use internet for propaganda*, <<http://www.smh.com.au/technology/technology-news/chinas-plan-to-use-internet-for-propaganda-20100713-109hc.html>>, 2011 06 14.

² Žr. Bem D. J., „Exotic Becomes Erotic: Interpreting the Biological Correlates of Sexual Orientation“, *Archives of Sexual Behavior* 29 (6), 2000, <<http://www.springerlink.com/content/j054534t1k8194p5/>>, 2011 06 14; taip pat žr. Bem D. J., „Exotic Becomes Erotic: A Developmental Theory of Sexual Orientation“, *Psychological Review* 103 (2), 1996, <<http://dbem.ws/Exotic%20Becomes%20Erotic.pdf>>, 2011 06 14.

vienas iš svarbiausių nesąmoningos traukos, patrauklumo šaltinių. Egzotika visuomet referuoja, duoda nuorodą į malonumo pilnatvę, aukščiausią jo realizacijos laipsnį. Kinų interneto tinklalapiai rusų kalba yra kupini, vartojant vieno internetinio tinklaraščio terminą, egzotiškos „vibracijos“³, besireiškiančios gyvomis, ryškiomis spalvomis, vaizdų gausa, daugybe tolyn ir gilyn vedančių nuorodų. Intymaus artumo jausmas pasiekiamas taip pat per lengvai atpažįstamus socialistinio / komunistinio stiliaus elementus, tegu tas komunizmas būtų maoistinė marksizmo variacija. Komunistinio stiliaus elementais kinų tinklalapiuose rusų kalba galima įvardyti „antikini“ taisyklumą, dalis pajungiantį visumai ir tuo išreiškiantį valstybės galias tvarką, vieningumo, monolitiškumo idėjas ir tinklalapių dizaino pajungimą „moralei“, komunistinėms vertybėms, kaip antai heroizmas, drąsa, tvirtybė, asketizmas, drausmė⁴. Taip pat pažymėtinas savitas santykinio šiurkštumo, paprastumo ir įmantrumo, vos ne prancūziško žaismingumo santykis. Beje, galima išvelgti ir sovietiniams laikams būdingos nuobodulio estetikos bruožų, kai nuobodulys suprantamas kaip „abejingumas, apatija, letargija, nerangumas, agonija, neįjautrumas, bevališkumas“⁵. Pateikiamas didžiulis informacijos srautas atspindi dinamišką ir veržlią šiuolaikinės Kinijos dvasią, be to, tinklalapiuose pateikiama praktinė informacija apie vizas, viešbučių rezervavimą ir pan., o tai leidžia apsvaigti nuo minties, jog tokia egzotiška ir kartu tokia suprantama, dvasiškai (ideologiškai) artima, milžiniška, neaprėpiamų galimybių kupina šalis yra ne tik interneto miražas – ji yra pasiekiamą.

³ Bakke L. H., „Vibrant Chinese Propaganda Art“, *Crestock*, 2009 <<http://www.crestock.com/blog/design/vibrant-chinese-propaganda-art--part-1-revolution-revolution-171.aspx>>, 2011 06 15.

⁴ Žr. Vybiral J., „The Architecture of Discipline and Mobilisation: A Contribution to an Interpretation of the Neo-Classicism of the Stalinist Era“, *Meno istorija ir kritika* 3. *Menas ir politika: Rytų Europos atvejai*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2007, p. 44.

⁵ Healy S. D., *Boredom, Self, and Culture*, London: Associated University Press, 1984, p. 44. Cit. pagal: Narušytė A., *Nuobodulio estetika Lietuvos fotografijoje*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2008, p. 85–86.

Atkreiptinas dėmesys į tinklalapio spalvų gamą: į akis krinta daug raudonos ir mėlynos ir pilkai arba žalsvai mėlynos spalvos. Pagal Penkių elementų teoriją, raudona spalva yra ugnies, o mėlyna / žalia – medžio. Raudona spalva maoistinėje Kinijoje tapo revoliucijos ir komunistinės Kinijos spalva⁶. Šiuolaikinėje Kinijoje raudonai spalvai irgi tenka garbingiausia vieta: tai aistros, kraujo, džiaugsmo, iškilmių, gyvybinės energijos, galios spalva⁷. Rusijoje raudona spalva taip pat turi pozityvią konotaciją, priklauso tai pačiai žodžių šeimai kaip „gražus, puikus, geras“⁸. Ne veltui Sovietų Sąjungos armija – Raudonoji armija, o aikštė prie Kremliaus – Raudonoji aikštė. Taip pat reikia atkreipti dėmesį į mėlynos spalvos gausą, pavyzdžiui, minėtame Kinijos generalinio konsulato Maskvoje tinklalapyje skiltyse „Kinijos naujienos“, „KLR atstovybės RF įvykiai“ ir „KLR URM atstovybė spaudai“ antraštės užrašytos tamsiai mėlyna (*sinij*), o aktyvių nuorodų tekstas – šviesiai mėlyna (*goluboj*) spalva. Rusų kalboje minėti terminai žymi skirtingas spalvas, ir, kaip teigia Galina V. Paramei, tai yra iššūkis vienuolikos pagrindinių spalvų skalei, vadovaujantis į universalumą pretenduojančia Berlino ir Kay’aus teorija⁹. *Sinij* rusams asocijuojasi su jūra (vandeniu), o *goluboj* – su dangumi. *Goluboj* yra dangaus ir viso, kas tyra ir gera, simbolis. Kinų kultūroje mėlyna spalva neturi tokios svarbios reikšmės; kaip ir Vakaruose, ji asocijuojasi su tyla, ramybe, atsipalaidavimu, vėsa, šalčiu¹⁰. Taigi spalviniu tinklalapio (-ių) vaizdu Kinija sugeba ir prisistatyti, nau-

⁶ Von Kleinsorgen K., *Symbolische Bedeutung von Farben in China – Vergangenheit und Gegenwart: Farbsymbolik im feudalen, republikanischen, maoistischen und modernen China*, VDM Verlag Dr. Müller, 2007, p. 51.

⁷ Гуз Ю., „Ассоциативный эксперимент на восприятие цвета носителями русского, английского, немецкого и китайского языков“, *Мир науки, культуры, образования*, № 1 (13), 2009, <<http://www.iwep.ru:88/journal/13/pages%20046-049.pdf>>, 2011 07 05.

⁸ Von Kleinsorgen, 2007, p. 51.

⁹ Paramei G. V., „Singing the Russian Blues: An Argument for Culturally Basic Color Terms“, *Cross-Cultural Research* 39 (1), 2005, <http://www.med.uni-magdeburg.de/fine/institute/imp/literatur_pdf/2005_paramei_CrossCultRes.pdf>, 2011 07 08.

¹⁰ Žr. Гуз, 2009.

dodama simbolinį krūvį turinčias spalvas, ir užmegzti emocinį ryšį, būti išgirsta.

Kinų propagandos spalvų estetika yra artima sovietinei, todėl propagandinio teksto, spalvinės ir grafinės temų perkėlimas yra gana paprastas. Kur kas sudėtingiau tokią propagandinę estetiką būtų plėtoti Vakarų šalyse.

Oficialiuosiuose kinų interneto tinklalapiuose galima pastebėti keletą informacijos srautus vienijančių, integruojančių „cementuojančių“ koncepcijų. Viena jų galėtų būti pavadinta siekiu realizuoti *Tianxia* (*viskas po dangumi, All-under-Heaven*) idealą. Tai kolektyvizmo filosofijos, grindžiamos Kinijos viršenybe sistemoje „Vienas pasaulis, viena svajonė“, propagavimas ir programavimas. Pagrindinis Jungtinių Amerikos Valstijų propagandos naratyvas (angl. *master narrative*) galėtų būti įvardytas amerikietiška svajone, Rusijoje dominuoja istoriškai susiklostęs stipraus lyderio, kaip geriausio būdo išvengti chaoso ir socialinės dezintegracijos, naratyvas, arabų pasaulyje visa persmelkiantis svetingumo ir dosnumo naratyvas pabrėžia būtinybę rodyti dėmesį ir šilumą apgaubti tiek draugus, tiek priešus, Kinijoje *galingas socialinis paklusnumo naratyvas* išreiškia harmoningų šeimos santykių idealą, akcentuojant vaikų lojalumą ir ištikimybę tėvams. Platesniame politiniame Kinijos kontekste valdančioji Komunistų partija naudoja tiesiogines ir netiesiogines šio naratyvo variacijas siekdama vadovaujančio, paternalistinio santykio su šalies piliečiais¹¹. Būtent drausmės ir paklusnumo, „sraigtelio mechanizme“, tvarkos *Ordnung* prasme motyvai išorinėje propagandoje labiausiai atstumia vakariečius ir verčia juos kurti „Kinijos grėsmės“ (angl. *China Threat*) teorijas ir Kinijos „sulaikymo“ (angl. *containment*) planus. Tačiau čia reikia pažymėti, kad rusiškasis stipraus lyderio, „tvirtos rankos“ naratyvas savotiškai koreliuoja su kiniškąja socialinės harmonijos samprata, pagrįsta askeze, drausme, tvarka

¹¹ Gurri M., Denny C., Harms A., „Our Visual Persuasion Gap“, *Parameters*, 2010, <http://www.carlisle.army.mil/USAWC/parameters/Articles/2010spring/40-1-2010_GurriDennyAndHarms.pdf>, 2011 06 17.

ir paklusnumu. Nostalgiją sovietiniams laikams tebejaučiantiems rusams draugystė su Kinija yra priimtina visų pirma ideologinėje, filosofinėje plotmėje. Ši reiškinį būtų galima pavadinti rusiškuoju vokiškosios ar lietuviškosios „ostaligijos“ variantu¹². Abi šalys panašiai traktuoja gerą ir teisingą tarptautinę tvarką; skirtumas yra tas, kas vadovaus, o kam liks jaunesniojo brolio vaidmuo. Klausimas yra tas, ar Rusija galės susitaikyti su neišvengiamu savo autonomijos apribojimu Kinijai toliau kylant, atsižvelgiant į jos istorinę tradiciją ir *derzhavnost'* ideologiją. Šiuo metu vyksta diplomatinis žaidimas, abiem šalims siekiant sustiprinti savo pozicijas. Įgyvendindama *Tianxia* programą, Kinija akcentuoja naudą, pragmatinį interesą, siekia pasirodyti kaip naujų galimybių Rusijai teikianti šalis, kaip nauja erdvė Rusijos ekonominiam potencialui. Rusijos atžvilgiu Kinija vykdo „prisijaukinimo“ strategiją; kai bus „prijaukinta“, Rusija savo noru arba „paspausta“ darys Kinijai nuolaidas. Kinija stengiasi sudaryti lygiaverčių partnerių įvaizdį, kartu vis labiau stiprėdama, taip pat ir „lygiavertės“ savo partnerės sąskaita (pvz., kinų imigracijos į Rusijos Tolimuosius Rytus problema). *Tianxia* idealas reiškia, kad Kinija norėtų sukurti sistemą, kokią buvo sukūrusi Bažnyčia Europoje Viduramžiais. Kinų įtaka būtų visa persmelkianti, sostas priklausytų Padangių šalies „Raudonajam imperatoriui“, tačiau kiekviena šalis gautų tam tikrą autonomijos porciją tose srityse, kurios nesikirstų su kinų *pasaulėtvarkos filosofija*, kinų nustatyta tarptautinės sistemos tvarka.

Kinų propagandą Rusijoje galima ir reikia nagrinėti ne tik pateikimo *formas*, bet ir visų pirma *turinio* požiūriu (retorikos lygmuo). Propagandinis turinys atsispindi svarbiose Rusijos auditorijai skirtose kinų pareigūnų kalbose. Pavyzdžiui, panagrinėkime Kinijos prezidento Hu Jintao kalbas, pasakytas: susitikime su rusų veteranais 2005 m. gegužės 9 d.; Kinijos metų Rusijoje paskelbimo proga 2007 m. kovo 27 d.;

¹² Dambrauskaitė Ž., „Leninas ir menas. „Ostaligijos“ fenomenas“, *Literatūra ir menas*, Nr. 3007, 2004 ir Nr. 3008, 2004, <<http://www.sovietika.lt/217526/straipsniai/menas/leninas-ir-menas.-ostaligijos-fenomenas>>, 2011 07 05.

iškilmingame vakare, skirtame diplomatinėjų santykių tarp Kinijos ir Rusijos užmezgimo 60-mečio proga 2009 m. birželio 18 d.¹³ Visuose Kinijos prezidento pasisakymuose, kaip teigia D. Ray Heisey, galime skirti *naratyvo* ir *metaforos* lygmenis¹⁴. Visose mano pirmiau paminėtose Hu Jintao kalbose ryškėja istorijos naratyvas. D. Ray Heisey pažymi, kad istorijos naratyvas Hu Jintao kalbose turi tris formas: pozityvi praeitis (tūkstantmetės Kinijos civilizacijos unikalumas), negatyvi praeitis (nugalėta Kinija imperialistų rankose) ir vėl pozityvi praeitis (nepriklausoma Kinija, turinti unikalią kultūrą)¹⁵. Nagrinėjamosiose kalbose galime aptikti antrosios ir trečiosios istorijos naratyvo formos manifestacijų. Susitikime su rusų veteranais pasakytoje kalboje minimas Mao Zedongo sūnus Mao Anyingas. Kaip pažymi Weiguo Qu, „tradicinės kinų retorikos, kaip ir kitų retorinių praktiškų, tikslas yra įtikinti“¹⁶. Tačiau jis bando įrodyti, jog kinų retorika yra tam tikra prasme unikali, nes joje, kaip ir tradicinėje kinų medicinoje, naudojama *qi*, verčiama į lietuvių kalbą kaip „gyvybingumas“ (angl. *vitality*), „gyvybinė jėga“ (angl. *force of life*), „gyvybės alsavimas“ (angl. *breath of life*), „energija“ (angl. *energy*). *Qi* siejasi su vaizduotės ir jausmų sfera, todėl tradicinė kinų retorika yra ne tiek pagrįsta logikos dėsniais, kiek *patirtinė*. Patirti padeda metaforos, analogija. Kaip tvirtina Kerry Brownas, kinų politikai yra technokratai, jiems trūksta komunikacinių gebėjimų ir chariz-

¹³ Žr.: *Выступление Председателя КНР Ху Цзиньтао на встрече с российскими ветеранами (полный текст)*, <<http://ru.china-embassy.org/rus/sgxw/t195057.htm>>, 2011 07 18; *Выступление Ху Цзиньтао на церемонии открытия Года Китая в России (полный текст)*, <<http://ru.china-embassy.org/rus/sgxw/t307525.htm>>, 2011 07 18; *Выступление Ху Цзиньтао на торжественном вечере, посвященном 60-летию установления дипломатических отношений между Китаем и Россией /полный текст/*, <<http://www.fmprc.gov.cn/rus/wjdt/zyjh/t568466.htm>>, 2011 07 18.

¹⁴ Heisey D. R., „Cultural Orientations as Expressed in the Public Statements of Political Leaders“, *China Media Research* 2 (1), 2006, <http://ztinnovations.com/vol-2no1/08_Ray_Heisey_Re.pdf>, 2011 07 18.

¹⁵ Žr. ten pat.

¹⁶ Qu W., „The Qi Rhetoric of Persuasion and Political Discourse“, *CCC* 60 (4), 2009, <<http://www.ncte.org/library/NCTEFiles/Resources/Journals/CCC/0604-june09/CCC0604Symposium.pdf>>, 2011 07 18.

mos¹⁷. Hu Jintao, pavyzdžiui, pasižymi pastabumu, akademinio požiūriu į politiką, fotografine atmintimi ir savikontrolė¹⁸. Tačiau jo kalboms, palyginti su Europos politikais, tarkime, Silvio Berlusconi, „trūksta ego“¹⁹. Kiniškojoje sistemoje koncentruojamasi į kompetenciją, o ne asmenybę²⁰. Todėl metaforiškasis *qi* lygmuo Hu Jintao retorikoje yra silpnėsnis už loginę pasisakymo konstrukciją ir nuoseklų svarbiausių dalykų dėstymą. Vis dėlto jis taip pat egzistuoja: „mirtinoje kovoje tarp teisingumo ir blogio, šviesos ir tamsos“, „Kinijos ir SSRS žmonės kovojo petys petin“, „daugelis kinų liaudies sūnų ir dukterų degančiomis širdimis <...> nesvyruodami paaukėjo gyvybę“ ir pan.

Iš to, kas pasakyta, propagandinis Hu Jintao kalbų lygmuo neatskleidžia; kad jį pamatytume, turime atlikti dar vieną judesį. Tam būtina pasitelkti to paties D. Ray Heisey įvardytą *dialogo* metaforą / terminą ir kinų aktyviai propaguojamą *harmoningos visuomenės* bei (tarptautiniu lygmeniu) *harmoningo pasaulio* koncepciją. Harmoningos visuomenės koncepcija, kilusi iš Hu ir Wen komandos šūkio „žmonės – pirmiausia“ (*Putting People First*)²¹ yra priimtina ne tik Kinijos, bet ir Rusijos visuomenei (Gini koeficientas Rusijos Federacijoje 2009 m. – 42,2)²². Taip pat nesunku pastebėti, kad visose nagrinėtose rusų auditorijai skirtose Hu Jintao kalbose akcentuojamas Kinijos ir Rusijos *dialogas*, *partnerystė*, *draugystė*. Būtent dabar ir atsiveria sąlygos ypač svarbiai prielaidai, kad Kinija, propaguodama abiejų šalių partnerystę ir akcentuodama Kinijos bei Rusijos draugystę, siekia supriešinti Rusi-

¹⁷ Dr Kerry Brown on Chinese personalities, <<http://eastasiastudent.net/2857/china/chn-spc/kerry-brown-political-approaches/>>, 2011 07 18.

¹⁸ Ten pat. (Taip pat žr. Ху Цзиньтао: Председатель КНР, <<http://lenta.ru/lib/14161923/>>, 2011 07 18.)

¹⁹ Ten pat.

²⁰ Ten pat.

²¹ Lu X., Simons H. W., „Transitional Rhetoric of Chinese Communist Party Leaders in the Post-Mao Reform Period: Dilemmas and Strategies“, *Quarterly Journal of Speech* 92 (3), 2006, <http://astro.temple.edu/~hsimons/China_Transitional_Rhetoric_2nd_resubmission.htm>, 2011 07 18.

²² *Index mundi*, <http://www.indexmundi.com/russia/distribution_of_family_income_gini_index.html>, 2011 07 18.

ją su Vakarais – JAV ir Europos Sąjunga. Tik bendradarbiavimas su Vakarais, vakarietiškoji tapatybė ir glaudus bendradarbiavimas su JAV bei Europos Sąjungos šalimis galėtų būti atsvara vis stiprejančiai Kinijos galiai. Panašu, kad Rusija įsivaizduoja, jog gali laisvai balansuoti tarp Rytų ir Vakarų, naudotis tiek rytietiška, tiek vakarietiška tapatybėmis, tačiau tai yra iliuzija. Gali būti, kad Rusija šiek tiek tai ir nujaučia, atsižvelgiant į nesipriešinimą santykių su JAV „perkovimui“. „Būtina pažymėti, kad Kinijos pusė stumia mus į priešpriešą (įvairių formų ir laipsnio) su JAV, Japonija ir Europos valstybėmis, tačiau tuo pat metu siekia išvengti bet kokių esminių politinių nuostolių savo santykiuose su jomis. Atsižvelgiant į būtinybę stiprinti mūsų pozicijas bendradarbiaujant su KLR, Rusijai, veikiausiai, būtų tikslinga pabrėžti moralinių vertybių (laisvė, demokratija, žmogaus teisės ir t. t.) bendrumą su visomis pasaulio jėgomis, kur tik toks bendrumas egzistuoja, taip pat su JAV, Europos valstybėmis ir su visomis krikščionybės šakomis, kitomis religinėmis konfesijomis“, – rašo Jurijus Galenovičius²³. *Dialogas* propagandiniame Hu Jintao kalbos diskurse reiškia norą laimėti dar daugiau laiko, o *harmoninga visuomenė* ir *harmoningas pasaulis* (kurie nėra tiesiogiai įvardijami, bet numanomi iš konteksto) – jauka, masalą, siekiant dar labiau sustiprinti rusiškąją sinofiliją. Kaip nurodo Rosita Dellios, harmoningas pasaulis yra konfucianizmo vertybes išpažįstantis pasaulis, o globalus valdymas – konfucianistinis valdymas²⁴.

2. Tarp sinofilijos ir sinofobijos: mesianizmas kaip silpnoji Rusijos vieta

Kinijos švelniosios galios plėtrai ir jos propagandos sklaidai labiausiai trukdo tai, jog šalis nėra demokratinė. Tačiau Rusijos atveju to

²³ Galенович Ю., «Россия – Китай: старт двух «тандемов», *Свободная мысль*, № 2, 2009, <http://inozemtsev.net/doc/vert/1257163102_SM_02_2009.pdf>, 2011 07 18.

²⁴ Dellios R., „China’s harmonious world (hexie shijie) policy perspective: How Confucian values are entering international society“, Bond University, *Humanities and Social Sciences Papers*, 2009, <http://epublications.bond.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1376&context=hss_pubs>, 2011 07 19.

kių problemų nekyla. Svarbiausia problema čia yra ta, kad šalių siekiai ir tikslai tarsi ir sutampa, tačiau skiriasi percepcija, problemų bei būdų joms spręsti išsivaizdavimas ir suvokimas. Sritys, kurių atžvilgiu Rusijos pozicija sutampa su Kinijos, yra visų pirma žmogaus teisių klausimai, tautinių mažumų statuso problemos, požiūris į humanitarinę intervenciją ir tokios svarbios sritys kaip branduoliniai ginklai bei Vakarų galia²⁵. Iki 2008–2009 m. pasaulinės ekonomikos krizės abi šalys patyrė smarkų ekonominį augimą, skatinamą eksporto²⁶. Abi šalys apibūdina save kaip „besivystančias“, Kinijai susiduriant su daugybės žmonių skurdo problema, o Rusijai bandant išsivaduoti iš priklausomybės nuo žaliavų eksporto²⁷. Abiejų šalių vyriausybės yra stabilios, autoritarinės ir centralizuotos, nors susiduria su nutolusių regionų kontrolės problema²⁸. Ir Kinija, ir Rusija yra išdidžios ir jautrios šalys, besididžiuojančios savo statusu ir įtaka globalioje arenoje²⁹. Jos dažnai vienodai balsuoja JT Saugumo Taryboje (abi – nuolatinės jos narės, turinčios veto teisę)³⁰. Tačiau, kaip pažymi Bobo Lo, Rusijos santykiai su Kinija yra daugiabriauniai ir prieštaringi, Maskva vis labiau rūpinasi Kinijos transformacija į globalią galią ir šio reiškinio implikacijomis Rusijos saugumui bei vietai ir vaidmeniui pasaulyje. „Subtiliai balansuodama tarp strateginės konvergencijos ir įtarumo, Kinijos ir Rusijos partnerystė žvelgia į miglotą ateitį“, – rašo jis³¹. Todėl Kinijos propagandai kyla užduotis dar labiau stiprinti *win – win* požiūrį, siekti, kad Rusijoje laimėtų ne „demografinių baimių“ ir „geltonojo pavojaus“

²⁵ Menon R., „The China – Russia Relationship: What It Involves, Where It Is Headed, and How It matters for the United States“, *A Century Foundation Report*, 2009, <<http://tcf.org/publications/pdfs/pb690/Menon.pdf>>, 2011 06 18.

²⁶ Bellacqua J., „Introduction. Contemporary Sino – Russian Relations: Thirteen Years of a ‘Strategic Partnership’“, James Bellacqua (ed.), *The Future of China – Russia Relations*, Kentucky: The University Press of Kentucky, 2010, p. 2.

²⁷ Ten pat.

²⁸ Ten pat.

²⁹ Ten pat.

³⁰ Ten pat.

³¹ Lo B., „A Fine Balance – The Strange Case of Sino – Russian Relations“, *Russie.Cei. Visions*, no. 1, 2005, <<http://www.ifri.org/downloads/boboloanglais.pdf>>, 2011 06 18.

„sindromo“ kamuojami sinofobai, o sinofilai. Tai suvokdama, Kinija išnaudoja vadinamosios ideologinės sinofilijos³² kortą, kurią atspindi Rusijos mokslų akademijos Tolimųjų Rytų instituto mokslininko Aleksandro Jakovlevo požiūris: Rusija ir Kinija, galbūt kartu su Indija, „gali veikti kaip naujo antihegemoninio, antivakarietiško tarptautinio fronto inspiratorės ir organizatorės“³³. Mėginama išnaudoti ir Rusijos nacionalistus, modeliuojančius dvipolį konfrontacijos modelį tarp Eurazijos ir Šiaurės Amerikos žemynų ir pasisakančius už Berlyno–Maskvos–Tokijo ašį bei ryšius tarp Kinijos, Rusijos ir Indijos³⁴. Tam tikra prasme tai atspindi „vieno bendro fronto“ (*yitiaoxian*) užsienio santykių strategiją, tik šiuo atveju bendras frontas būtų kuriamas prieš Vakarus ir ypač JAV³⁵. Tiesa, pastaruoju metu šiuos svarstymus užgožia svajonė apie G3, kur Rusija atsistotų greta JAV ir Kinijos. Tačiau lemiamas vaidmuo Kinijos propagandoje Rusijos atžvilgiu tenka siekiui sustiprinti pragmatinę sinofiliją ir įdiegti Rusijai mintį, kad Kinijos ir Rusijos sąjunga nebūtų Rusijai pavojinga, o, atsižvelgiant į globalizacijos procesus ir vis labiau stiprėjančią valstybių tarpusavio priklausomybę, suteiktų naujų galimybių. Kinija savo oficialiuosiuose interneto tinklalapiuose Rusijai prisistato kaip aktyvi, veržli, atvira naujovėms ir pažangai, bet draugiška, taiki ir, žinoma, turinti kuo didžiulius kaimynė. Siekiama įdiegti mintį, jog Rusijai yra naudingiau šlietis prie Kinijos, nei formuoti antikinišką JAV, ES ir Rusijos aljansą, kaip atsvarą Kinijos iškilimui. Toks variantas negali būti *a priori* atmestas, atsižvelgiant

³² Plačiau apie pragmatinę ir ideologinę sinofiliją žr. Tsygankov A., „What is China To Us? Westernizers and Sinophiles in Russian Foreign Policy“, *Russie. NEI. Visions*, no. 45, 2009, <<http://www.ifri.org/downloads/ifritsygankovengrussiachinanov2009.pdf>>, 2012 06 03.

³³ Yakovlev A., „Confidential Partnership Aimed at Strategic Interaction“, *Far Eastern Affairs*, no. 2 (112), 1997, p. 45; cit. pagal: Lukin A., „Russia’s Image of China and Russian-Chinese Relations“, <http://www.brookings.edu/fp/cnaps/papers/lukin-wp_01.pdf>, 2011 06 18.

³⁴ Ten pat.

³⁵ Cheng J., Zhang F. W., „Chinese Foreign Relations Strategies under Mao and Deng: A Systematic and Comparative Analysis“, *Kasarinlan: Philippine Journal of Third World Studies* 14 (3), 1999, <http://journals.upd.edu.ph/index.php/kasarinlan/article/view/1415/pdf_59>, 2012 03 09.

į tai, jog dvigalvis Rusijos erelis žiūri tiek į Vakarus, tiek į Rytus – Rusija turi tiek vakarietišką, tiek rytietišką tapatybę, jos identitetas yra dvejobas ir nėra visiškai susiformavęs. Pasak Jameso Bellacqua, nors didžiausia Rusijos teritorijos dalis geografiškai priklauso Azijai, jos populiacijos centrai yra Vakaruose, t. y. europinėje Rusijoje. Taigi šalis yra kultūriškai orientuota į Europą ir turi tik minimalius ryšius su Rytų Azija, o Kinija yra orientuota į Azijos ir Ramiojo vandenyno regioną. Anot jo, Kinijos ir Rusijos kultūros nėra komplementarios, eiliniai piliečiai tarpusavyje turi mažai ką bendra³⁶. Manydami, kad šie teiginiai nemaža dalimi atitinka tiesą, turime šį kultūrinį skirtingumą laikyti kliūtimi Kinijos propagandos sklaidai.

Kaip kalbėdamas apie kinų politinio derybinio elgesio specifiką pažymi Paulis H. Kreisbergas, svarbus kinų derybinio elgesio bruožas yra *draugystės*, „*seno draugo*“ (*lao pengyou*) principas³⁷. Netikėtas, konkrečiai situacijai pritaikytas elgesys, išreiškiantis tariamą poziciją „mes esame draugai“, dažnai turi stiprų psichologinį poveikį. Ši taktika, mano nuomone, yra taikoma ir kinų propagandiniuose veiksmuose Rusijos atžvilgiu. Be psichologinio suartėjimo patyrimo poveikio, ji kartu yra ir užuomina Rusijai, jog šiai elgtis nepagarbiai su Kinija tiesiog nenaudinga, nes, pavartojus kinų posakį, į viską, kas artėja link ribos, reikia žiūrėti atsargiai. Tai ne tik Rusijos „gundymas“, bet ir patarimas jai kuo labiau vengti konflikto, galinčio turėti liūdnų padarinių abiem šalims, bet daugiau Rusijai. Kartu reikia pažymėti, kad, nepaisant Samuelio Huntingtono „Karaliaus dilemos“ koncepcijos, į kinų kalbą išverstos kaip *zhengji kunju* („*performance dilemma*“), ekonominis augimas ir kylantis šalies pragyvenimo lygis kol kas vis dėlto užtikrina Kinijos komunistų partijos legitimumą³⁸.

³⁶ Bellacqua, 2010, p. 2.

³⁷ Kreisberg P. H., „China’s Negotiating Behaviour“, Robinson T. W., Shambaugh D. (eds.), *Chinese Foreign Policy: Theory and Practice*, Oxford: Clarendon Press, 1994, p. 459–460.

³⁸ Holbig H., „Remaking the CCP’s Ideology: Determinants, Progress, and Limits under Hu Jintao“, *Journal of Current Chinese Affairs*, 2009, <<http://hup.sub.uni-hamburg.de/giga/jcca/article/view/60/60>>, 2011 06 19.

Neatmestina galimybė, kad Rusijai atsiveriančios ekonominės galimybės (pvz., dvišalės prekybos plėtra), kylančios iš bendradarbiavimo su Kinija, „legitimuotų“ Kiniją net aršiausių Rusijos sinofobų akyse; į šį tikslą šiuo metu ir yra nusitaikiusi kinų propaganda. Atkreiptinas dėmesys, kad ekonominė gerovė, be kita ko, lengviau pasiduoda estetizacijai, ją lengviau perteikti konkrečiomis estetine konotaciją turinčiomis tiek įprastinėms, tiek vizualiosios retorikos formulėmis.

Rusiškąją sinofobiją geriausiai atskleidžia „geltonojo pavojaus“ (*zheltaja opasnost'*) terminas. Atsižvelgiant į tai, kad Rusijos populiacija sudaro tik truputį daugiau nei 10 proc. Kinijos populiacijos, iš demografinių pozicijų padėtis tikrai atrodo rimta. Negalima teigti, kad oficialioji Rusija į vadinamąjį geltonąjį pavojų žvelgia nematydama potencialių grėsmių. Pasyvi Rusijos reakcija ir pabrėžtinai tiesmuka, Kinijos elgesio potekstes neigianti traktuotė aiškintina ne tiek noru žūtbūt išlaikyti su Kinija šiltus santykius ar tiesiog diplomatinio trumparegiškumu. Teisingiau būtų teigti, kad Rusija, persisunkusi globalistiniais terminais apibūdinama *derzhavnost'* ideologija, paveldėta iš carų laikų ir išpažįstama bei remiama šiandienio šalies elito, besąlygiškai tiki unikaliu savo raidos keliu ir misija. Ši valstybė ir šiandien jaučiasi turinti vykdyti jai skirtą istorinę slavų vienijimo ir galingos valstybės kūrimo misiją. Rusija vadovaujasi neigimo logika, tvirtina, kad Vakarų buvimas kur nors netoli Rusijos „įtakos sferų“ jau savaime kelia jai grėsmę. Anot *derzhavnost'* ideologijos, Rusijos dydis ir potencialas, nepaisant prastos ekonominės jos padėties, automatiškai daro ją didžiaja galia, o Rusijos nacionalinis interesas yra atsverti JAV – Vakarų reprezentanto ir simbolio – įtaką strategiškai svarbiuose regionuose, kaip antai Europa, Vidurio ir Tolimieji Rytai, taip apginant šalies interesus. Rusija tiki, kad visas grėsmes atrems eidama savo, tik jai skirtu keliu. Tačiau reikėtų pridurti, jog Rusijos tikėjimas savo unikaliumi ir nepakeičiama, šventa didžiaja mesianistine misija pasaulio istorijoje, žvelgiant ne iš romantinių, o iš pragmatinių pozicijų, yra jos Achilo kulnas, silpnoji vieta, kuria naudojasi kinų

propaganda. Palaikydama ir stiprindama rusams tokią mielą iliuziją, Kinija galutinai atkerta Rusiją nuo galimo išsigelbėjimo šaltinio – integravimosi į vakarietiškoją kultūrą. Rusija rizikuoja likti reikalinga Kinijai tik grobio / aukos prasme, o Vakarams, išstobulinusiems „žaliąsias“ technologijas ir nebe priklausomoms nuo Rusijos naftos ir dujų importo, visiškai nereikalinga.

Kinijos propaganda Rusijoje užsiima ne tik oficialieji kinų tinklalapiai, bet ir, pavyzdžiui, <<http://www.mykitay.ru/gazeta.html>>, <<http://www.chinapro.ru/>>, <<http://www.kitaichina.com/>>, <<http://www.promchina.com/>>, <<http://russian.dbw.cn/>>, <<http://magazeta.com/>>, <<http://www.kitai-journal.ru/>>, <<http://pribaikal.ru/rus-china.html>>. Rusijos Irkutsko srityje leidžiamas žurnalas „Kinija ir Rusija“ (*Kitaj i Rossija*) atvirai deklaruoja savo uždavinius populiarinti Kinijos kultūrą bei išryškinti Kinijos ir Rusijos „sąlyčio taškus“³⁹. Spausdintiniai žurnalai turi dar ir tą pranašumą, kad, anot Vido Rachlevičiaus, „popierius kvepia ir čėža, o šio jausmo negali pakeisti joks liečiamasis ekranas“⁴⁰. Todėl lengva ranka negalima atmesti prielaidos, kad spausdintų žurnalų apie Kiniją rusų kalba rinka plėsis ir augs.

Atkreiptinas dėmesys į dar vieną siekio formuoti teigiamą įvaizdį tarptautiniu lygmeniu rodiklį – tarptautinių parodų skaičiaus ir kasmetinį ekspozicijų ploto didėjimą. Kasmet užsienyje kinai organizuoja apie 800 parodų⁴¹. 2009 m. lapkritį Vilniaus paveikslų galerijoje taip pat buvo surengta fotografijų paroda „Žvilgsnis į Kiniją“, skirta 60-osioms Kinijos Liaudies Respublikos įkūrimo metinėms⁴².

Galima sakyti, kad Rusijoje šiuo metu vyrauja politinis Kinijos kontroliuojamos laisvės (pranc. *liberté surveillée*; angl. *supervised*

³⁹ *Китай и Россия*, <<http://pribaikal.ru/rus-china.html>>, 2011 07 08.

⁴⁰ Rachlevičius V., „Redaktorius žodis“, *Versus*, Nr. 7–8 (59–60), 2011, p. 7.

⁴¹ *Имидж Китая, формируемый для внешнего мира*, <<http://www.lzam.com/41-imidzh-kitaya-formiruemyj-dlya-vneshnego-mira.html>>, 2011 07 20.

⁴² *Vilniaus paveikslų galerijoje – fotografijų paroda „Žvilgsnis į Kiniją“*, <http://www.ldm.lt/VPG/Kinu_foto_inf.htm>, 2011 07 20.

liberty) tipo įvaizdis⁴³. Šalis įsivaizduojama kaip plečianti piliečių laisvės sferą, bet nesutinkanti duoti visišką laisvę. Tačiau kur kas svarbesnis yra Kinijos kaip antrarūšės (angl. *second-class*) valstybės įvaizdis Rusijos akyse, išlikęs nuo sovietinių laikų. Jis yra susijęs su Rusijos savęs vertinimo indeksu. Konkuruodama su klestinčiais Vakarais, Rusija siekia juos pasivyti, jiems prilygti, jaučia savotišką nevisavertiškumo kompleksą. O santykių su Kinija atveju Rusija pati jaučiasi atstovaujanti Vakarams ir dažnai žvelgia į Kiniją iš aukšto. Kinijos propaganda, forsuodama Kinijos kaip (dar tik) besivystančios taikios šalies įvaizdį, siekia laimėti daugiau laiko ir tokia iliuzija „užliūliuoti“ rūpestį ir grėsmę jaučiančias Rusijos politines grupes.

Manau, jog trumpuoju laikotarpiu Rusijos ir Kinijos santykiai išliks geri. Tačiau ateityje, kaip pažymi Bobo Lo ir Andy Rothmanas, galimi labai įvairūs scenarijai: strateginės konvergencijos, politinio karinio aljanso, konfrontacijos, „istorijos pabaigos“ (abi šalys tampa demokratinės), stagnacijos ir strateginės įtampos⁴⁴. Nuo to, kaip vystysis Kinijos ir Rusijos santykiai, priklausys ir galimi Kinijos propagandos Rusijos atžvilgiu scenarijai. Rusija Kinijai yra nepaprastai svarbi; be kita ko, tai rodo ir intensyvi prieš Rusiją nukreipta kinų žvalgybinė veikla. Olegas Glazunovas rašo: „2004-ųjų gruodį Nikolajus Patruševas (tuo metu Rusijos Federalinės saugumo tarnybos vadovas, šiuo metu Rusijos Saugumo tarybos sekretorius – A. S.) atvirai pasakė: aktyviausiai Rusijos teritorijoje veikia JAV, Kinijos ir Šiaurės Korėjos slaptosios tarnybos. Ir Kinijos žvalgybinė veikla užėmė garbingą antrąją vietą po JAV.“⁴⁵

⁴³ Mackerras C., *Western Images of China*, Oxford University Press, 1989, p. 227.

⁴⁴ Lo B., Rothman A., „China and Russia: Common interests, contrasting perceptions“, *CLSA*, 2006, <http://www.chathamhouse.org.uk/files/6619_russiachinamay06.pdf>, 2011 07 19.

⁴⁵ Глазунов О., *Китайская угроза*, Москва: Эксмо, 2010, с. 89.

3. Konfucianizmas ir estetinė metafizika: komplementarūs propagandos ištekliai

Kinų propaganda Rusijoje vadovaujasi ne primetimo, o įtraukimo, dalyvavimo principu. Tai gali pasirodyti savaime aišku, juo labiau kad primetimo principas nebėra taikomas net ir vidinėje šalies propagandoje. Tačiau būtina pakomentuoti įtraukimo principo sklaidą ir veikimo būdus. Jie yra grindžiami konfucianizmo, atvira ir kosmopolitiška, filosofija. Pagrindinis konfucianizmo principas yra žmogiškumas (*jen*, arba *humanum*)⁴⁶. Sinkretinis konfucianizmo potencialas leidžia jam sėkmingai skverbtis į kitas religijas – kaip pažymi Shu-hsien Liu, galima būti kartu konfucianistu ir kataliku, arba konfucianistu ir protestantu, netgi konfucianistu – musulmonu⁴⁷ (šiuo atveju, manau, kalbama apie kultūrinės formos, o ne doktrina). Beje, Kenanas Cetinkaya visiškai įtikinamai rašo apie tokių svarbiausių konfucianizmo ir islamo sąvokų kaip *ren* ir *imán* panašumus⁴⁸. Norint būti konfucianistu, nereikia būti etniniu kinu⁴⁹. *Humanum* yra bendras visų didžiųjų dvasinių pasaulio tradicijų vardiklis⁵⁰, ir Rusijoje, kaip ir Vakaruose, yra patogiu ir paranku tikėti įsipareigojimų konkrečiam Dievui nekeliančia religija. Neokonfucianistų principas yra *li-i-fen-shu*, arba „vienas principas, daug manifestacijų“⁵¹. Konfucianizmas, mano manymu, yra „patogi“ manifestacija, nors Rusijoje sekuliarizmas galbūt pasireiškia mažiau, nei Vakaruose. Shu-hsien Liu pažymi, kad, be interreliginio, arba tarpreliginio, gali būti ir intrareliginis dialogas⁵².

⁴⁶ Liu S., „The Openness of Confucianism“, *Global Dialogue* 2 (1), 2000, <<http://www.worlddialogue.org/content.php?id=62>>, 2011 07 20.

⁴⁷ Žr. ten pat.

⁴⁸ Cetinkaya K., „Ren and Imán: A Comparative Approach to Confucian and Islamic Virtues“, <<http://www.amss.org/LinkClick.aspx?fileticket=s/wX3uJ87PM=&tabid=141>>, 2011 08 04.

⁴⁹ Žr. Liu.

⁵⁰ Žr. ten pat.

⁵¹ Žr. ten pat.

⁵² Žr. ten pat.

Taigi matome, kad gražia estetinė forma, pabrėžiant bendrumą, draugystę ir partnerystę, yra ruošiama dirva konfucianizmui akceptuoti Rusijoje. Nedrįstu teigti, jog konfucianizmas net ir tolimoje ateityje galėtų pakeisti rusų stačiatikių religiją, tačiau, atsižvelgiant į faktą, kad Rusijoje esama daug religijos nepraktikuojančiųjų arba ateistų (sovietinių laikų palikimas), jis gali neutralizuoti reakciją į kinų spaudimą, panašiai kaip „ostalgija“ neutralizuoja radikalią poziciją Rusijos, kaip priešiškos ir pavojingos okupantų šalies, atžvilgiu šiuolaikinio Antrosios Lietuvos Respublikos jaunimo akyse.

Taip pat reikia turėti omenyje faktą, kad Kinija Rusijos atžvilgiu disponuoja ne vien juodosios ar pilkosios, bet ir baltosios propagandos ištekliais. Kinams nereikia apsimesti, jog jų estetika yra pagrįsta praktine – emocine, o ne pažintine – racionali dvasia. Kaip pažymi Liu Qinqingas, kinų filosofijoje visuomet dominavo „žmogiškoji praktika“ (*wei*) ir „emocinė prigimtis“ (*qing xing*), o mūsų laikais grožis tampa ne vien estetinė, bet ir metafizine kategorija⁵³, žyminčia žmogaus *būseną*. Jam tam tikra prasme pritaria ir Vladimiras Maliavinas: „Tradicinės kinų civilizacijos branduolys <...> buvo ne ideologija, bet „dvasinis darbas“, „ne-veikiantis [išminties] veikimas“, kuriame susilieja sąmonė ir veiksmas. Tokia „išmintinga praktika“, pagrįsta dvasine intuicija ir besąlygišku pasitikėjimu gyvenimu, ir buvo visų atradimų, visų didžiųjų kinų genijaus laimėjimų šaltinis. <...> kinų civilizacija neišplėtojo abstrakčios mokslinės minties ar doktrinos, o greičiau sukūrė ypatingą kultūrinį tipą, kuris skirtas ne tiek pažinimui, kiek beveik nesąmoningam supratimui pačiu suvokimo, jutimo, mąstymo būdu.“⁵⁴ Atsižvelgiant į šiuo metu postmoderniojo žmogaus pasaulėjautoje plintantį egzotinio – erotinio bei emocinio – vizualiojo prado primatą, geresnes perspektyvas galima

⁵³ Qinqing L., „The Worldwide Significance of Chinese Aesthetics in the Twenty-First Century“, *Frontiers of Philosophy in China* 1 (1), 2006, <<https://springerlink3.metapress.com/content/vru6887p898161n4/resource-secured/?target=fulltext.pdf&sid=ibkhnn45yhu431vkrl4ftyt&sh=www.springerlink.com>>, 2011 07 20.

⁵⁴ Малявин В., *Китайская цивилизация*, Москва: Астрель, 2000, с. 611.

prognozuoti galbūt ne konfucianizmui, o konfucianizmo ir daoizmo sintezės variantui, tačiau tokiu atveju šalis, kur darniai susipynė ir ilgą laiką sugyvena konfucianizmo, daoizmo ir budizmo tradicijos, vėlgi turi ką pasiūlyti. Anot mano jau cituoto autoriaus Weiguo Qu, įtikinėjimo veikoje svarbiausia disponuoti kodu, ir atrodo, kad kinų propaganda, išnaudodama ideologinį šalių panašumą, savo iš tiesų didingą kultūrinę tradiciją bei didžiąją Rusijos silpnybę – mesianistinį tikėjimą savo išskirtinumu, tai sugeba. Dvasinėje plotmėje ji sugeba kaip religijos substitutą pateikti kiniškai suvoktą estetiką, arba estetinę metafiziką. Atsidėjimas tam, kas apytiksliai galėtų būti pavadinta „estetiniu gyvenimo būdu“, yra „tikslingumas, neturintis tikslo“, ir apimantis „tiesos nušvietimą per grožį“ („*illuminating truth through beauty (yi mei qi zhen)*“), „gėrio kaupimą per grožį“ („*accumulating goodness through beauty (yi mei chu shan)*“) ir „vertės gyvenimui suteikimą per grožį“ („*making life worth living through beauty (yi mei li ming)*“)⁵⁵. Kaip tvirtina Li Zehou, estetiškas lygmuo „yra atviriausia žmogiškosios prigimties dalis, nes jis negali būti apibrėžtas jokia tikslia sąvoka nei kontroliuojamas kokio nors racionalaus tikslo“ (pvz., moralinio, kaip krikščionybėje).

Konfucianizmas ir estetiškas metafizika yra ne alternatyvūs, o komplementarūs, vienas kitą sustiprinantys kinų propagandos Rusijoje ištekuliai. Dangaus, Žmogaus ir Žemės triadoje konfucianizmas teikia pirmenybę žmogui ir jo gerovei ne anapusiniame, o šiame pasaulyje, *hic et nunc*, čia ir dabar. Žmogaus tobulėjimas, išmintis suvokiami kaip svarbiausias, šventas tikslas. Konfucianizmas tvirtai laikosi antropocentrinės nuostatos, kad „rūpinimasis žmogumi yra viso kosmoso pagrindas“, jame tvirtai dominuoja „dangiškojo rūpinimosi žmogumi idėja“⁵⁶. Kinų mąstymo tradicijoje apskritai nėra skirties tarp *čia* (mąstymo mokyklos, filosofija) ir *čiao* (mokymas, religi-

⁵⁵ Zehou L., „Of Human Nature and Aesthetic Metaphysics“, *International Association for Aesthetics Yearbook* 14, Keping W. (ed.), *Diversity and Universality in Aesthetics*, 2010, <<http://www.iaaesthetics.org/publications/yearbooks#>>, 2011 07 25.

⁵⁶ *Pasaulio religijos*, Vilnius: Alma littera, 1997, p. 246.

ja)⁵⁷. Filosofija gali transformuotis į religiją ir atvirksiškai; *čia* ir *čiao* persilieja. Kaip pažymi Kevin Burns, „konfucianizmas gali būti apibūdinamas kaip pilietinis humanizmas, daugiausia besidomintis žmogaus bendruomeniniu gyvenimu, o ne dieviškąja sfera“⁵⁸. Todėl konfucianistinis kinų propagandos lygmuo yra nukreiptas labiau į viešąją, bendruomeninę socialinių vertybių ir visuomenės normų sferą, siekia derinti rusų ir kinų visuomenėse dominuojančias vertybes arba, tiksliau, skatinti rusiškasias vertybes pamažu, bet tvirtai adaptuotis prie kiniškųjų. Estetinė metafizika kinų propagandoje yra nukreipta ne į viešą, socialinę, bendruomeninę, pilietinę lygmenį arba individo veik(l)ų modeliavimą šios projekcijos aspektu, o į individualų, privatumą, intymų, asmeninį lygmenį. Estetinis gyvenimo būdas suponuoja neapibrėžto specifinio, mistinio rytietiškojo (kiniškojo) dvasingumo išpažinimą ir praktikavimą, turintį užpildyti bet kokią erdvę, kur tik nors akimirksniui pasireiškia vakuumas, tuštuma, disharmonija ir abejingumas. Visai to nesuvokdamas ir nereflektuodamas, skaitydamas Cao Dži, Tao Juanmingo, Li Bo ar Du Fu poeziją, užsiimantis kovos menu *taiji quan*, besišavintis *chan* meditacija, besimėgaujantis arbatos ceremonija *gunfu cha*, rusas ugdo savyje palankumą ir draugiškumą Kinijos kultūrai, civilizacijai, o kartu galbūt ir šiuolaikinės Kinijos Liaudies Respublikos politinių lyderių kalbose išsakytiems teiginiams. Taip išorinė socialinė sfera (konfucianizmas) ir privatus asmeninis gyvenimas (estetika) tarsi įkūnija imanentiškai žmogui glūdinčią holistinę pastangą sutaikyti bei harmonizuoti etiką ir estetiką, tačiau ta harmonija yra užrašoma jau ne (tiek) kirilika, kiek kiniškais rašmenimis.

⁵⁷ Ten pat.

⁵⁸ Burns K., *Rytų filosofija: didieji mąstytojai ir išminčiai nuo senovės iki šių laikų*, Vilnius: Margi raštai, 2009, p. 139.

Išvados

Kinijos propaganda Rusijos atžvilgiu reiškiasi tiesioginiu / akivaizdžiu pragmatinio poveikio užsienio politikos formavimui bei vykdymui lygmeniu ir netiesioginiu / neakivaizdžiu kultūrinių, civilizacinių vertybių perdavimo lygmeniu, atitinkamai orientuojantis į trumpalaikius ir ilgalaikius laimėjimus. Akivaizdžiojo / išorinio matmens tikslų siekianti Kinijos propaganda gali būti laikoma sėkminga, nes Rusija laikosi Kinijai iš esmės palankaus diplomatinio – strateginio kurso. Valdančiuosiuose Rusijos sluoksniuose Kinijai pavyko suformuoti idealios šalies, siekiamos santvarkos įvaizdį, apibūdinantiną kaip komunizmo, nacionalizmo, stiprios ir griežtos rankos bei efektyvaus kapitalizmo derinys. Tai, kad Kinijai pavyko Rusijoje tapti idealia politine, ekonomine, filosofine ir estetine prasme šalimi rodo Kinijos propagandos Rusijoje efektyvumą, nuoseklumą ir racionalumą. Neakivaizdaus / gelminio lygmens kinų propagandos laimėjimai diskutotini. Vis dėlto yra kanalas arba atvira sąveikai erdvė, kur estetinė kinų propaganda ir didžiavalstybinė (tam tikra prasme taip pat estetinė) rusų propaganda gali susitikti ir varžytis. Nors vartoti „konflikto perkėlimo“ terminą šio darbo kontekste gali pasirodyti neapdairu, kritikai lengva ranka neturėtų numoti į *dviejų estetikų – kiniškosios ir rusiškosios – varžybas*, nuo kurių, mano manymu, nemažai priklauso kiniškais principais grįstos pasaulėtvarkos įsigalėjimas, kinų iškilimo tarptautinėje arenoje sėkmė ir Rusijos sinifikavimo prognozė.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

Bakke L. H., „Vibrant Chinese Propaganda Art“, *Crestock*, 2009, <<http://www.crestock.com/blog/design/vibrant-chinese-propaganda-art--part-1-revolution-revolution-revolution-171.aspx>>, 2011 06 15.

Bellacqua J., ed., *The Future of China – Russia Relations*, Kentucky: The University Press of Kentucky, 2010.

Bem D. J., „Exotic Becomes Erotic: A Developmental Theory of Sexual Orientation“, *Psychological Review* 103 (2), 1996, <<http://dbem.ws/Exotic%20Becomes%20Erotic.pdf>>, 2011 06 14.

Bem D. J., „Exotic Becomes Erotic: Interpreting the Biological Correlates of Sexual Orientation“, *Archives of Sexual Behavior* 29 (6), 2000, <<http://www.springerlink.com/content/j054534t1k8194p5/>>, 2011 06 14.

Burns K., *Rytų filosofija: didieji mąstytojai ir išminčiai nuo senovės iki šių laikų*, Vilnius: Margi raštai, 2009.

Cetinkaya K., „Ren and Imán: A Comparative Approach to Confucian and Islamic Virtues“, <<http://www.amss.org/LinkClick.aspx?fileticket=s/wX3uJ87PM=&tabid=141>>, 2011 08 04.

Cheng J. Y. and Zhang F. W., „Chinese Foreign Relations Strategies under Mao and Deng: A Systematic and Comparative Analysis“, *Kasarinlan: Phillippine Journal of Third World Studies* 14 (3), 1999, <http://journals.upd.edu.ph/index.php/kasarinlan/article/view/1415/pdf_59>, 2011 07 27.

Dambrauskaitė Ž., „Leninas ir menas. „Ostalgijos“ fenomenas“, *Literatūra ir menas*, Nr. 3007, 2004 ir Nr. 3008, 2004, <<http://www.sovietika.lt/217526/straipsniai/menas/leninas-ir-menas.-ostalgijos-fenomenas>>, 2011 07 05.

Dellios R., „China’s harmonious world (hexie shijie) policy perspective: How Confucian values are entering international society“, Bond University, *Humanities and Social Sciences Papers*, 2009, <http://epublications.bond.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1376&context=hss_pubs>, 2011 07 19.

Dr Kerry Brown on Chinese personalities, <<http://eastasiastudent.net/2857/china/chn-spc/kerry-brown-political-approaches/>>, 2011 07 18.

Garnaut J., „China’s plan to use internet for propaganda“, <<http://www.smh.com.au/technology/technology-news/chinas-plan-to-use-internet-for-propaganda-20100713-109hc.html>>, 2011 06 14.

Gurri M., Craig D. and Harms A., „Our Visual Persuasion Gap“, *Parameters*, 2010, <http://www.carlisle.army.mil/USAWC/parameters/Articles/2010spring/40-1-2010_GurriDennyAndHarms.pdf>, 2011 06 17.

Heisey D. R., „Cultural Orientations as Expressed in the Public Statements of Political Leaders“, *China Media Research* 2 (1), 2006, <http://ztinnovations.com/vol2no1/08_Ray_Heisey_Re.pdf>, 2011 07 18.

Holbig H., „Remaking the CCP’s Ideology: Determinants, Progress, and Limits under Hu Jintao“, *Journal of Current Chinese Affairs*, 2009, <<http://hup.sub.uni-hamburg.de/giga/jcca/article/view/60/60>>, 2011 06 19.

Index mundi, <http://www.indexmundi.com/russia/distribution_of_family_income_gini_index.html>, 2011 07 18.

Kreisberg P. H., „China’s Negotiating Behaviour“, Robinson T. W. and Shambaugh D. (eds), *Chinese Foreign Policy: Theory and Practice*, Oxford: Clarendon Press, 1994.

Liu S., „The Openness of Confucianism“, *Global Dialogue* 2 (1), 2000, <<http://www.worlddialogue.org/content.php?id=62>>, 2011 07 20.

Lo B., „A Fine Balance – The Strange Case of Sino – Russian Relations“, *Russie.Cei.Visions*, no. 1, 2005, <<http://www.ifri.org/downloads/boboloanglais.pdf>>, 2011 06 18.

Lo B. and Rothman A., „China and Russia: Common interests, contrasting perceptions“, *CLSA*, 2006, <http://www.chathamhouse.org.uk/files/6619_russiachinamay06.pdf>, 2011 07 19.

Lu X. and Simons H. W., „Transitional Rhetoric of Chinese Communist Party Leaders in the Post-Mao Reform Period: Dilemmas and Strategies“, *Quarterly Journal of Speech*, 92 (3), 2006, <http://astro.temple.edu/~hsimons/China_Transitional_Rhetoric_2nd_resubmission.htm>, 2011 07 18.

Lukin A., „Russia’s Image of China and Russian-Chinese Relations“, <http://www.brookings.edu/fp/cnaps/papers/lukinwp_01.pdf>, 2011 06 18.

Mackerras C., „Western Images of China“, Oxford University Press, 1989.

Menon R., „The China – Russia Relationship: What It Involves, Where It Is Headed, and How It Matters for the United States“, *A Century Foundation Report*, 2009, <<http://tcf.org/publications/pdfs/pb690/Menon.pdf>>, 2011 06 18.

Narušytė A., *Nuobodulio estetika Lietuvos fotografijoje*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2008.

Paramei G. V., „Singing the Russian Blues: An Argument for Culturally Basic Color Terms“, *Cross-Cultural Research* 39 (1), 2005, <http://www.med.uni-magdeburg.de/fine/institute/imp/literatur_pdf/2005_paramei_CrossCultRes.pdf>, 2011 07 08.

Pasaulio religijos, Vilnius: Alma littera, 1997.

Qinping L., „The Worldwide Significance of Chinese Aesthetics in the Twenty-First Century“, *Frontiers of Philosophy in China* 1 (1), 2006, <<https://springerlink3.metapress.com/content/vru6887p898161n4/resource-secured/?target=fulltext.pdf&sid=ibkhnn45yhu431vkcr14ftyt&sh=www.springerlink.com>>, 2011 07 20.

Qu W., „The Qi Rhetoric of Persuasion and Political Discourse“, *CCC* 60 (4), 2009, <<http://www.ncte.org/library/NCTEFiles/Resources/Journals/CCC/0604-june09/CCC0604Symposium.pdf>>, 2011 07 18.

Rachlevičius V., „Redaktoriaus žodis“, *Versus*, Nr. 7–8 (59–60), 2011.

Tsygankov A., „What is China To Us? Westernizers and Sinophiles in Russian Foreign Policy“, *Russie.NEI.Visions*, no. 45, 2009, <<http://www.ifri.org/downloads/ifritsygankovengrussiachinanov2009.pdf>>, 2012 06 03.

Vilniaus paveikslų galerijoje – fotografijų paroda „Žvilgsnis į Kiniją“, <http://www.ldm.lt/VPG/Kinu_foto_inf.htm>, 2011 07 20.

Von Kleinsorgen K., *Symbolische Bedeutung von Farben in China – Vergangenheit und Gegenwart: Farbsymbolik im feudalen, republikanischen, maoistischen und modernen China*, VDM Verlag Dr. Müller, 2007.

Vybiral J., „The Architecture of Discipline and Mobilisation: A Contribution to an Interpretation of the Neo-Classicism of the Stalinist Era“, *Meno istorija ir kritika 3. Menas ir politika: Rytų Europos atvejai*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2007.

Zehou L., „Of Human Nature and Aesthetic Metaphysics“, Keping W. (ed.), *Diversity and Universality in Aesthetics*, 2010, <<http://www.iaaesthetics.org/publications/yearbooks#>>, 2011 07 25.

Выступление Председателя КНР Ху Цзиньтао на встрече с российскими ветеранами (полный текст), <<http://ru.china-embassy.org/rus/sgxw/t195057.htm>>, 2011 07 18.

Выступление Ху Цзиньтао на торжественном вечере, посвященном 60-летию установления дипотношений между Китаем и Россией (полный текст), <<http://www.fmprc.gov.cn/rus/wjdt/zyjh/t568466.htm>>, 2011 07 18.

Выступление Ху Цзиньтао на церемонии открытия Года Китая в России (полный текст), <<http://ru.china-embassy.org/rus/sgxw/t307525.htm>>, 2011 07 18.

Галенович Ю., «Россия – Китай: старт двух «танделмов», *Свободная мысль*, № 2, 2009, <http://inozemtsev.net/doc/vert/1257163102_SM_02_2009.pdf>, 2011 07 18.

Глазунов О., *Китайская угроза*, Москва: Эксмо, 2010.

Гуз Ю., «Ассоциативный эксперимент на восприятие цвета носителями русского, английского, немецкого и китайского языков», *Мир науки, культуры, образования*, № 1 (13), 2009, <<http://www.iwep.ru:88/journal/13/pages%20046-049.pdf>>, 2011 07 05.

Имидж Китая, формируемый для внешнего мира, <<http://www.lzam.com/41-imidzh-kitaya-formiruemyj-dlya-vneshnego-mira.html>>, 2011 07 20.

Китай и Россия, <<http://pribaiikal.ru/rus-china.html>>, 2011 07 08.

Малявин В., *Китайская цивилизация*, Москва: Астрель, 2000.

Ху Цзиньтао: Председатель КНР, <<http://lenta.ru/lib/14161923/>>, 2011 07 18.

SUMMARY

CHINESE PROPAGANDA IN RUSSIA: AESTHETIC ELEMENTS OF THE STRATEGY

Chinese propaganda in Russia is not easily noticeable against a background of real or alleged similarities between the countries, strategic partnerships and at least declared cooperation. However, the *topicality* of this research lies in the fact that both are large countries, big players on the international scene, and the weakening of Russia due to Sinification may have very serious consequences for the international geopolitical configuration and may therefore shape the nature of the processes taking place in it. When talking about Chinese propaganda in Russia, it needs to be agreed that the discussion is not so much about the future of the BRIC bloc system as about a G2 system (just USA and China), i.e. a bipolar international system and its potential to become unipolar in the near future with the Celestial Empire in the role of hegemonic player.

The *aim* of the article is to analyse the aesthetic aspect of Chinese propaganda in Russia. Having regard to the multifaceted nature of the problem being analysed, an interdisciplinary approach was adopted, including linguistic, art studies and prognostic analysis methods.

In the first part of the article an attempt is made: to analyse the ideas and concepts put forward by China in Russia on official internet (theoretical level of the concepts); to study the ways and means of putting forward those ideas and concepts, i.e. special characteristics and style of the language and the rhetoric used (linguistic level); to study the artistic visual aesthetics solutions used (visual level).

In the second part of the article an attempt is made analyse the Russian reaction to Chinese propaganda: ideological and pragmatic Sinophilia (acceptance level) and Sinophobia (rejection level).

In the third part of the article it is asserted that bearing in mind the current post-modern attitude that we humans are primates with basic exotic–erotic and emotional–visual orientation, in the spiritual realm Chinese propaganda manages to put forward the Chinese vision of aesthetics or aesthetic metaphysics as a substitute for religion. It is asserted that Confucianism and aesthetic metaphysics are not alternatives; rather they are complementary, resources of Chinese propaganda in Russia that reinforce one another. The article espouses the opinion that the Confucian level of Chinese propaganda in Russia is aimed more at the public, community sphere of social values, seeking to harmonise the leading values of Russian and Chinese society; or, more precisely, to encourage Russian values to slowly but surely adapt to Chinese values. Meanwhile, the aesthetic metaphysics content of Chinese propaganda is directed not at the public, social, community, civic sphere of values or the modelling of individual's behaviour in regard of this projection, but rather at the individual, private, intimate, personal level. The article stresses that the external social sphere (Confucianism) and private personal life (aesthetics) could be said to immanently embody the holistic impetus that lies within humans to reconcile and harmonise ethics and aesthetics; however, this harmony is now written not so much in Cyrillic as in Chinese characters.

To summarise, the article proposes the conclusion that Chinese propaganda in Russia is expressed at the direct/obvious pragmatic level for getting an effect on the formulation and execution of foreign policy as well as at the indirect/not-so-obvious level of passing on cultural and civilisational values, with respective orientation to short-term and long-term gains.

The part of Chinese propaganda in Russia that seeks direct/external goals can be said to have been successful so far, since Russia maintains a basically benevolent diplomatic – strategic stance toward China. The success of non-obvious and deeper-reaching Chinese propaganda in Russia is more debatable. Nonetheless, there is a channel or space open to interaction, where Chinese aesthetic propaganda and Russian large-nation propaganda (which in a sense is also aesthetic) can meet and compete.